

NOVA KORUPCIJA ODKRITA V CHICAGO

V njo so zapleteni odlični predstavniki "patriotičnih" in "dobrodelnih" ustanov

Chicago. — (F. P.) — Chicago je obogatelo za novo senzacionalno odkritje, ki je razgalilo tri vplivne družabne ustanove ter jih prikazalo v pravi luči. Preiskava je dognala, da so te organizacije: Illinoiska narodna garda, Better Business Bureau in Wieboldtova filantropična ustanova, ogoljufale zvezne in državne blaginje za težke stotisočake. V obtožnici proti polkovniku C. J. Kraftu, ki je obtožen, da je osleparil zvezno oblast za okrog \$100,000, država Illinois pa še za več, se navaja, da milijni graft datira nazaj v leto 1923. Milica v tej, kakor v drugih državah, se predstavlja kot posebna predstavica stoprocentnega patriotizma, kar pa ji ne brani, da bi ne sleparila državo in jo "lajšala" za težke tisočake.

Elmer F. Wieboldt je predsednik Better Business biroja, čigar namen je pobijanje "raketirskih" organizacij, ki prežijo na trgovce in jih skušajo oslepariti in odreti, je, ko so ga pozvali na sodišče, priznal, da je podpisal ček za večjo vsoto denarja, s katerim je podkupil davčne organe, da so znižali dohodninske davke na njegovo departmentsko trgovino in na njegova zemljiška posestva.

Werner A. Wieboldt, lastnik velike departmentske trgovine, je priznal, da je izplačal \$42,774.16 raznim uradnikom kot podkupnino za znižanje dohodninskih davkov. Wieboldt je pred nedavnim poklonil čikaški univerzi veljiko poslopje, imenovano Wieboldt Hall, in Waga zdaj sugestira, da bi se imenovala zgradba "prekrstila" v Tax-Dodger Tower. Preiskovalni organi so dobili v roke tudi ček, ki dokazuje, da je Wieboldtova ustanova "pomagala" raznim bogatim davkoplačevalcem pri znižanju davkov, kar je dosegla, seveda s podkupovanjem.

Wieboldt je po zaslišanju izjavil, da je prepričan, da je postal žrtev "raketirjev", ampak kakor vse kaže, je bil on sam eden izmed največjih izsiljevalcev, ki je sleparil na debelo, kar mu je prineslo \$42,774.16 čistega dobička, kakor je sam izpovedal na sodišču.

Demonstracije stavkarjev v Flintu

Flint, Mich. — Delavstvo iz tukajšnjih Fisher Body avtomobilskih obratov, ki se nahaja na stavki vsoled poskusa znižanja mezd, je priredilo masne demonstracije, katerih se je udeležilo okrog 10,000 stavkarjev in simpatizirajočih. Policija je skušala razgnati maso, kar pa se ji ni posrečilo in je bila primorana pustiti demonstrantom prosto pot. Demonstracije so skoro popolnoma paralizirale delo v tukajšnjih avtomobilskih tovarnah. Stavko vodi Unija avtomobilskih delavcev.

Prevarani tatovi

Harrisburg, Ill. — Neznani tatovi, ki so ukradli tri zaboje čevljev, ki jih je imel nek trgovec na svojem avtu, so bili razočarani, ko so odprli zaboje in ugotovili, da so vsi čevlji bili napravljeni za deano nogo. Ko so uvideli, da so bili ukanjeni, so zaboje s čevlji vred vrgli v neki jarak.

Velike poplave v Turkestanu

Moskva. — Radi silnih deževnih nalivov zadnjih dni so narastli potoki in reke in poplavlili vasi. Več sto ljudi je utonilo in škoda na poslopih in polju je ogromna.

Mož z zaščitnim srcem ostal pri življenju

Gulfport, Miss., 11. jul. — Zdravniki, ki so izvršili operacijo na William Thomasu potem, ko je dobil v pretepu s Sand Martinom pet sunkov z nožem v srce, so po končani operaciji izrazili upanje, da bo Thomas ostal pri življenju. Zdravniki so mu zašili srce in naslednji dan po operaciji je bolnik že vprašal za cigarete in kavo ter se izrazil, da se prav dobro počuti.

Sovjetski kapitan aretiran v Baltimoru

Ni se hotel vrniti v Rusijo, ker se je bal, da bi ga sovjeti kaznovali, ker ni hotel vohuniti v Ameriki

Baltimore, Md. — Kapitan John Galin iz Leningrada, ki izjavlja, da ni komunist in ki se ne vrne v Rusijo s parnikom "Aledo", katerega so kupili sovjeti v Ameriki, je bil pred kratkim aretiran in obeta se mu deportacija. Galin je že bil na krovu Aleda, ki je čakal v New Yorku na odhod, 9. maja pa se je vrnil v Baltimoro, kjer je bil aretiran na povelje kapitana Gersona od Amtorg Trade korporacije.

Galin izjavlja, da mu je bilo naročeno, da mora vohuniti v ameriških pristaniščih za sovjetsko tajno policijo, česar pa on ni storil in zdaj se ne upa vrniti v Rusijo, ker se boji posledice. Sovjeti namreč strogo kaznujejo nepokorščino. Zaporno povelje proti njemu je bilo izdano na podlagi obtožbe, da je ponorel uradni denar, a Galin je dokazal, da je vzel samo toliko denarja, da česar je bil upravičen. Proti njemu se je izdalo deportacijsko povelje, vendar pa se mu bo dala priložnost, da odide iz Združenih držav prostovoljno, kakor izjavlja pri-seljenska oblast v Baltimoru.

Galinov slučaj je zelo značilen za taktiko sovjetov, ki pričakujejo od svojih pomorskih častnikov, da bodo vohunili po ameriških pristaniščih.

Velike letalske nesreče

Devet letalcev ubitih

Aransas Pass, Tex., 11. jul. — Pet oseb, ki so večeraj zjutraj poleteli iz Kansas Cityja proti mehiškemu zalivu, je bilo ubitih, ko je strela udarila v aeroplan in ga vnela, nakaar je treščil v plamenih na zemljo. Potniki v letalu so bili znani trgovci iz St. Louisa, med njimi prominentni odvetnik Raymond Watson.

Rockville, Md. — Orville Sabine, letalski instruktor, in Myron Bennett, učenec, sta se v četrtek ubila, ko je njuno letalo padlo iz višine tisoč čevljev na zemljo v bližini tega mesteca.

Traverse City, Mich., 11. jul. — Poročnik A. H. Coleman od michiganske narodne garde se je večeraj ubil, ko je njegovo letalo treščilo na zemljo na tukajšnjem vojaškem letališču. Njegov tovariš George Watson je bil težko ranjen in se nahaja v kritičnem stanju v bolnišnici.

Williston, N. D., 11. jul. — Claude Renshaw, 20-letni učenec letalske šole, se je ubil, ko je padel iz višine dvesto čevljev na zemljo. V zrak se je dvignil v letalu, ki ni bilo v rabi že več mesecev in ni pravilno funkcioniralo.

Baptistični pridigar obtožen bigamije

Palteville, Wis., 11. jul. — Reverend Fred E. Osborne, pastor baptistične cerkvene občine, je bil večeraj aretiran na obtožbo bigamije.

INDIJCI ZAVRNI-LI MIROVNO PONUDBO

Zahtevajo Gandhijevo izpustitev iz zapore in vseh drugih voditeljev gibanja za neodvisnost, ki so bili vrženi v ječe

Bombaj, 11. jul. — Ako podkralj lord Irwin ne izreče amnestije za Mahatma Gandhija in 44,337 drugih jetnikov, ki so bili vrženi v zapore radi civilne nepokorščine, se nacionalisti ne bodo udeležili konference v Londonu niti ne bodo upoštevali zaključke, ki bodo tam storjeni. Tako se glase izjave voditeljev nacionalističnega gibanja in vesti v časopisu. To izjavo se smatra, da je direkten odgovor na ponudbo mirne poravnave, ki jo je v svojem govoru izrekel podkralj Irwin v svojem proglasu glede poročila Simonove komisije.

Na drugi strani je pa osem članov osrednje legislature, ki so od vsega začetka nasprotovali Gandhijevo kampanji, sprejelo podkraljev proglas in pljubo za povrnitev miru s pridržkom, da se podeli amnestija jetnikom, ki so bili aretirani in vrženi v ječe, odkar je izbruhnila revolta v Indiji.

Indijsko časopisje skoro soglasno obsoja podkraljev proglas, dočim britsko časopisje molči in ne prinaša nobenih komentarjev. Britski državniki v Kalkuti se tudi ne strinjajo s proglasom in pravijo, da je Irwinov govor povzročil napetost in nezadovoljnost mnogih krogih.

Šibka blagajna ne plaši rudarjev v Illinoisu

Springfield, Ill. — "Da, blagajna 12. distrikta (Illinois) je precej izčrpana," priznava "Illinois Miner," glasilo reorganizirane rudarske unije. "Finančni položaj reorganizirane rudarske unije je vse prej kot idealen. Ampak kadar pomislimo, da je John Mitchell začel s praznimi rokami in je vseeno ustvaril najmočnejšo delavsko unijo v Ameriki in da je John L. Lewis začel s milijoni in končal z ničem, se nam takoj vrne pogum in pomanjkanje denarja nas nič ne plaši."

Brezposelnost kriva padanju števila porok

New York City. — Brezposelna kriza se navaja kot eden izmed vzrokov nazadovanju števila porok v New York. Urad za izdajanje poročnih dovoljenj poroča, da je bilo izdanih v prvih šestih mesecih letošnjega leta samo 15,739 poročnih dovoljenj, medtem ko jih je bilo izdanih v istem razdobju minuliga leta 16,709.

Bitka med butlegarji in prohibicniki

Bluefield, W. Va., 11. jul. — V bitki med prohibicnimi agenti in butlegarji sta bili ubiti dve osebi, štiri druge so pa bile ranjene. Med ubitimi je en butlegar in en prohibicnik.

Stalin se iznebil nasprotnikov

Mašina, ki jo je ustvaril Stalin s svojo diktaturo, zmagala. Rikov in Vorosilov izgubila vpliv v stranki

Moskva, 11. jul. — Josef Stalin se je sam postavil za premijerja Sovjetske unije in se tako obdal z uradno avtoriteto, katero je pravzaprav že imel vsa leta, odkar je postal absolutni diktator Rusije.

Sovjetska administracija bo v marsičem izpremenjena, kakor je želel Stalin, ki je odzvel Rikovu naslov premijerja. Natančneje podrobnosti zaključkov in odredb, ki so bile sprejete na kongresu komunistične stranke, bodo objavljene šele po končanju zborovanja.

Da je Stalin prodrl s svojo taktiko, je pripisovati izpopolnitvi mašine v komunistični stranki. Znal si je priboriti pristaje med svojimi pobočniki in delegatje, ki so prišli na kongres, so bili izbrani radi njihove lojalnosti napram Stalinu in ameri-cancem stranke, katere je diktator propagiral. To dejstvo je bilo vzrok, da so val nasprotniki Stalinove politike temeljito pogoreli. Val bivši vplivni voditelji stranke, ki so nasprotovali Stalinu, so bili degradirani. Rikov, čigar beseda je pred leti pomnila toliko kot zakon, ni dobil nobene važne pozicije in čujejo se celo glasovi, da ga čaka enaka usoda kot Trockija, ki se sedaj nahaja v izgnanstvu v Turčiji.

General Clementi Vorosilov, Stalinov tekmeč, se je moral umakniti generalu Bluecherju, poveljniku boljševiške armade v Mandžuriji za časa nemirov radi kitajske vzhodne železnice. Vorosilov si je nakopal Stalinovo jezo, ker je nasprotoval kolektivizaciji kmetij.

Kakor sedaj stoji stvari, bo Stalin razpolagal še z večjo močjo v svojih rokah kot doslej. Najvažna mesta je posadil svoje prijatelje in privrženca, da tako prepreči vsako nezadovoljnost in upor, ki bi utegnil nastati proti njegovi politiki.

Slavka omelačev v Washingtonu

Vzrok štrajku je bila odklonitev zahteve za višjo mezdo

Washington, D. C., 11. jul. — Konstruktorska dela pri gradnji velikega poslopja za zvezni trgovinski departament so v zastoji, ker so organizirani omelači odšli na stavko, ker niso podjetniki pristali v njihove zahteve za zvišanje mezd. Radi stavke je bilo ustavljeno delo pri gradnji več drugih poslopij v kapitoliu.

Omelači so dosedaj prejimali \$12 na dan. Zahtevali so, da se jim mezda zviša za en dolar na dan s pričetkom meseca julija, in potem zopet za en dolar s pričetkom meseca oktobra, kar bi znašalo \$14 na dan. Asociacija stavbnih podjetnikov je zavrnila zahteve, nakaar je sledila stavka.

ČIKAŠKA POLICIJA UDRINA PO DELAVCIH

Medtem pa se ji gangeži posmehujejo, ker jim ne more priti do živega

Chicago, Ill. — (F. P.) — Čikaška policija, ki je nezmerno ustaviti zločinski val v mestu in kateri so razni gangeški morilci, med njimi tudi morilci reporterja "Jake" Lingia, posmehujejo, ker jim ne more do živega, je dokazala, da je zmorna vsaj ene stvari — pretepanja brezposelnih delavcev, ki se ne morejo braniti. Na praznik Neodvisnosti je policija napadla zborovanje delegatov brezposelnostne konference, ki je zborovala v Chicagu. Zborovanje se je vršilo v Union parku in ga je dovolil nadzornik parka. Policija je napadla zborovalce s koliki in s puškami. Policiji so se tako imenitno vživeli v svoje delo, da so v gorečnosti ranili nekaj detektivov, ki so jih zamejnili za demonstrante. Mnogo delegatov je zadobilo resne poškodbe, večje število pa jih je bilo aretiranih.

Naslednjega dne je konferenca zborovala v Ashland avditoriju in tudi tam jih ni policija pustila v miru. Policiji so priganjali delegate s koliki, da so hitreje stopili v dvorano. Delegat Nels Kjar je hotel stopiti na ulico, da bi videl, če govorniki, ki so imeli nastopiti na konferenci, že prihajajo, a je zelo slabo naletel, ker močan policaj ga je neusmiljeno prebatal. Na proteste delegatov je policija odgovarjala, da ima povelje pomagati delegatom, da bodo prej v dvorani.

"Dalo ali plače," je bila glavna zahteva delegatov, od katerih jih je prišlo 700 iz 27 držav Unije. Resolucije, ki zahtevajo delo ali plače in brezposelnostno zavarovanje so bile sprejete na konferenci.

Facista lahko postane ameriška državljana

Washington, D. C. — Zvezno apelatno sodišče je razveljavilo odločitev federalnih distriktnih sodišč v državah Connecticut in New York, da dr. Douglas Clyde Macintosh, profesor teologije na Yale vseučilišču, in Maria Averill Bland, bolniška strežnica za časa zadnje svetovne vojne, ne moreta postati ameriška državljana, ker izjavljata, da sta proti močnji in uporabi morilnega orožja v vojnem času. Oba zdaj lahko dobita ameriško državljanstvo.

Gradnja nove ceste v Mehiki

Mexico City. — Mehška vlada je odobrila načrt za gradnjo nove ceste, ki bo šla od izliva reke Rio Grande na meji države Texas do mesta Mazatlan, pristanišča na obali Pacifika. Stroški gradnje so preračunani na dva milijona dolarjev.

Prohibicija polni ječe

Washington, D. C. — Statistika, ki jo je objavil prohibicni komisar Doran, kaže, da je bilo v končanem fiskalnem letu aretiranih 68,186 oseb radi kršitve Volsteadovega zakona. V tem času so prohibicni agenti zaplenili 24,373 kotličkov in druge opreme za izdelovanje alkoholnih pijač. Število aretacij in zaplenb se je zvišalo skoro za deset odstotkov od l. 1929. Medtem, ko se je zvišalo število aretacij, dr. Hogan poroča o povečanju smrtnih slučajev pri ljudeh, ki so zavijali butlegarsko pijačo.

Iniciativa o odškod. zakonu poražena

Poras so pripravili montanski kapitalistični magnati, ki so se pri tem posluževali groženj in vseh mogočih nasilnih metod

Butte, Mont. — (F. P.) — Iniciativa za amediranje delavskega odškodninskega zakona ne bo prišla letos pred volice, kakor so zahtevale državne delavske organizacije. Delavska federacija v Montani je sicer nabrala potrebno število podpisov, toda razni okrajni uradniki so disavaličirali od 30% do 50% volilcev, kateri so podpisali iniciativo, kakor poroča James D. Graham, predsednik federacije.

"Montana Power Co. in njena sestra Anaconda Copper Co., ki imata politično kontrolo v večini okrajev, sta pritisnili na okrajne uradnike in posledica tega pritiska je bila disavaličiranje 50% podpisov v Park okraju, 80% v Missoula okraju, ravnotoliko v Cascade, v okraju Lewis in Clark pa 40% in v raznih drugih okrajih sorazmerno s kontrolo elektrarskih interesov," je izjavil Graham v Butti. "Zakon daje okrajnim uradnikom neomejeno moč v tem oziru, in uradniki, mesto da bi se prepričali, če so osebe, ki so podpisale peticije upravičene voliti, so na sleparske načine ertali veliko število podpisov in mi na tak način seve ne moremo dobiti zahtevano število podpisov."

Elektrarski interesi so se posluževali vseh mogočih metod, groženj in podkupovanja, da si zagotovijo poraz predlagane iniciative. V Yellowstone okraju se je oglasil pri R. Duncanu, kandidatu za državnega železniškega komisarja, neki komitej, ki reprezentira Montana Power Co. ter ga obvestili, da če ne bo odtegnil svojega podpisa peticiji, ga bodo porazili, ako pa to stori, potem mu jamčijo, da bo prodrl s svojo nominacijo. Duncan se vseeno ni hotel podati ter je podpisal peticijo. Rudarji v Butti so bili obveščeni po svojih "bossih", da bodo odpuščeni, če podpisajo peticijo. Delavske organizacije so bile brez moči in niso moge preprečiti pritiska od strani mogočnih kapitalističnih interesov.

Turško vojaštvo premagalo rebele

Carigrad, 11. jul. — Turške vojaške čete, ki so se spoprijele z rebelnimi kurdsimi rodovi v bližini gore Ararat, so v tridnevni bitki ubile več kot tisoč vatašev, kot govori poročilo, ki je dospelo iz Vane.

Velik požar v rudniku

Lead, S. D., 11. jul. — Večeraj je nastal ogenj v rudniku Homestake Mining Co., ki je napravil škodo za več kot milijon dolarjev. Ko je nastal ogenj, je bilo v rudniku nad petsto rudarjev, ki so se pa vsi še o pravem času rešili na varno.

SENATORJI ZAHTEVAJO TAJNE DOKUMENTE

Hoover se upira zahtevi in jo bo najbrž odklonil

Washington, D. C., 11. jul. — Senat je na večerajnji seji sprejel resolucijo s 53 glasovi proti 4, ki zahteva, da predsednik Hoover predloži vso korespondenco in druge dokumente, ki se tičejo mornarične pogodbe za omejitve oboroževanja na morju, ki je bila pred nekaj tedni sprejeta na konferenci velsil, ki se je vršila v Londonu.

Resolucija nadalje vsebuje določbo, da predsednik seeno s dokumenti predloži svoja priporočila, ki se mu sde važna v zadevi pojasnjevanja pogodbe.

Za resolucijo so glasovali tudi pristali administracije, ker njene določbe dajejo predsedniku priliko za predložitve priporočil, da senat sprejme dokumente zaupno tako, da ne bo njihova vsebina objavljena v javnosti. V tem slučaju bo senat raspravljaval o njih za zaprtimi durmi. Ako se bo predsednik ustavilj tudi tej zahtevi, je skoro gotovo, da bo izgubil veliko število pristajev in da ne bo prišlo do glasovanja o pogodbi v tekočem seasedanju, temveč bo akcija odložena do meseca novembra ali decembra.

Število žrtev eksplozije v Nemčiji raste

Dosedaj so prinesli na površje 162 trupel rudarjev; 70 rudarjev, ki so najbrž mrtvi, se nahaja še vedno pod zemljo. Vlada poslala denarno pomoč

Neurode, Nemčija, 11. jul. — Rešilno delo v premogovniku Wencelaus počasi napreduje radi atrupenih plinov, ki so napolnili prostore. Dosedaj so prinesli na površje 162 trupel rudarjev, ki so postali žrtve eksplozije plinov. Neareča je največja v zgodovini rudarske industrije v Nemčiji. 70 rudarjev se še vedno nahaja v premogovniku in je malo upanja, da so ostali pri življenju.

Odkopavanje trupel rudarjev je silno oteženo, ker jih pokriva do šest čevljev debela plast jamekega prahu in premoga. Eksplozija se je pripetila v notranjstvih premogovnika, skoro miljo daleč od glavnega vhoda. Premogovnik je napolnjen s plini in radi tega ovira rešilna dela.

Berlin, 11. jul. — Predsednik Hindenburg je večeraj poslal brzojavko guvernerju Slesije, v kateri izraža sožalje družinam in sorodnikom, ki so izgubili svoje v rudniški nesreči. Poslal je tudi vsoto \$2,500 kot prvo pomoč. Odzvala se je tudi vlada, ki je poslala \$25,000 v pomoč družinam, ki so ostale brez reditelja.

Verižna korporacija ne mara neunijskih izdelkov

New York Times poroča, da je neka verižna, a neimenovana verižna organizacija, katere je pred časom sklenila, da bo kupovala oblačilne izdelke samo od takih tvrdk, ki so uvedle povoljne delavske pogoje za svoje nameščence, preklicala naročila za obleke, ki jih je popreje oddala večjemu številu neunijskih oblačilnih tvrdk, kar pomeni, da korporacija ne mara več kupovati takih izdelkov.

Uradnika rudarske unije obtožena poverbe

La Salle, Ill., 11. jul. — James Yearstey iz Granvillia in Joseph Novak, predsednik in tajnik rudarske unije za severni Illinois, sta bila večeraj obtožena poverbe denarja, last unije. Obtožila ju je blagajnik organizacije, ki je dejala, da sta omenjena uradnika reducrala vlogo na banki za \$3,074.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LARJINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: na Zdravstveno (levo) Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cincin \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na in-omnino \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

One dollar per copy—Reprints as per order.

Advertising rates on agreement—Manuscript will not be returned.

Naše na vo, kar ima stik s hoteli:

PROSVETA

2607-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Monopoli in sodišča

Ameriška severna sosedica je dominijonska Kanada, ki je tako rekoč samostojna država in obratno dobri deli javnih naprav v prid svoje ljudstva. Kanada ima zadnja leta tudi svoje poslanike pri akor vseh vladah sveta in nastopa v mejah dominijonskih pravic samostojno. Angleški kralj je kralj po imenu, ki "vlada" ogromni angleški imperiji po volji angleškega parlamenta in po volji angleških interesov.

Ozemlje Kanade se razprostira od Atlantika do Pacifika in daleč gori na mrzli sever. Razlika med upravljanjem javnih naprav v Kanadi in v Združenih državah se še posebno izraža v razpčevanju pšenice in vseh njenih proizvodov. V Združenih državah gre v prvi vrsti za odiranje ljudstva na trgih, odira pa se tudi farmarja, ki je prisiljen prodati svoj pridelek po skrajno nizki ceni; delavec v mestih in trgih pa mora plačati oduške cene za vsakdanje življenje.

Splošno mnenje prevladuje v Združenih državah že več let, da prekupčevalci pšenice in druge prehrane grdo odirajo konzumente; da je cena moki veliko previsoka v primeri a cen, ki jo plačajo prekupčevalci pšenice ter da so vsote, ki jih mora ljudstvo plačati za postranske pšenične produkte, prekomerne in oduške.

Zvezni senat je pred leti posegel v to vprašanje ter zahteval natančnih informacij, potem katerih se bo ravnal pri sklepanju zadevnega zakona. V ta namen je zvezni senat pooblastil federalno trgovsko komisijo, da proučuje postojajoče razmere ter da rezultat poroča njemu. Toda, ko je komisija zahtevala pri Narodni federaciji mlinarških podjetnikov, ki ima pšenični monopol, da ji predloži svoje knjige in druge dokumente, so se mlinarški podjetniki uprli in ali na sodnijo. Po treh letih zavlačevanja in odlašanja, je vrhovno sodišče za District of Columbia prošli teden podpisalo permanentno sodnijsko prepoved, s katero je zabranilo in prepovedalo trgovski komisiji, da ne sme izvesti svoje naloge, v preiskavi oduških razmer, kakor je zvezni senat komisiji ukazal.

Na kratko povedano: monopol pšenice, katerega je zvezni senat "sumil", da diktira oduške cene pšeničnim proizvodom, se je skrli za plašč sodišča. To je navadna formula, katere se vselej poslužujejo razni veleinteresi, ki imajo monopol nad prehrano in navijajo cene kot se jim poljubi. Če se jim zasladi, da bodo cene na trgu padle, pomečejo hrano in sočivje rajše v vodo, kot da bi ga lačno ljudstvo pokupilo po primerni ceni.

Tudi Kanada ima vzrok, da je postala "sumljiva" na pšenične proizvode in njih cene. Mesto Vancouver je poslalo svojo deputacijo k delavskemu ministru, da zadevo preišče, ker se ljudstvu godi krivica, ko mora preplačevati produkte radi monopola. Tudi druga mesta so podvzela slične korake, da se napravi razmeram konec.

Preiskava radi monopola in navijanja cen v Združenih državah in v Kanadi. Kakšna razlika v proceduri?

Kakor hitro bo kanadski delavski minister posegel v zadevo ter jo do dna preiskal, smo lahko prepričani, da se ne bo nobeno kanadsko sodišče drznilo zabraniti preiskave s kakšnim indžunkom.

Igranje z indžunkami se dogaja le to stran mednarodne meje, kjer sodniki vselej z veseljem postanejo aktivni, kadarkoli kdo sugestira, da se preišče ta ali oni monopol.

Raketirstvo s koranom

Nova Turčija se je modernizirala. Fez je zamenjala za klub in odpravila arabsko pisavo. Od sedaj naprej — po preteku dvoletne prosvetne kampanje — mora vsak Turk v zapor, ako se poslužuje arabske pisave mesto latinice kot jo rabijo zapadni narodi civiliziranega sveta.

Častljivi starci, se celo tisti, ki nosijo daljše brade kot je bila Mahometova, bodo vrženi v zapor, ako se drznejo čitati korana — turško biblijo — če je tiskan v arabščini. Prav tako se z njimi zgodi, kot se godi v tej deželi z ameriškimi državljani, če je zasačen, da krši prohibicijo, ki je "plemeniti eksperiment".

Mogoče so Turki zamenjali svobodo v razvedrilo in v zabavo? Sedaj lahko utihotaplja svojo biblijo in postali bodo butlegari, raketirji ter gangsterji. Sistem latinice je sicer moder, ni pa modra nasilna prepoved.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Vzhodno-ohijska kronika

Bridgeport, O. — Glede delavskih razmer nimam posebnega poročati. Delo je težko dobiti in je slabo plačano. Razmere so povsod neugodne. Osebnost mrznja, katero je bilo opaziti v raznih rudarskih naselbinah posebno za časa stavke, se je malo poglobila. Izgleda, da so druge, večje naselbine v tem oziru dosti na slabšem. Posebno tam, kjer imajo dosti takozvanih naprednjakov. Namesto, da bi se združili v delavsko stranko ter si na ta način pomagali iz težkih razmer, pa se lasajo med seboj in mlatio prazno slamo.

Seveda, nekateri se sramujejo postati socialisti, drugi pa pravijo, da tako ali tako nič ne pomagajo. Nekateri pa se izgovarjajo, češ, da so "časi slabi" in da ljudje še za kruh nimajo denarja, kje bi ga zvel, da bi plačali članarino. Slab izgovor, ker za take glasuče ima socialistična stranka posebno izjemne znamenje. Pripadniki raznih drugih narodnosti v naši okolici se zelo zanimajo za socialistično gibanje. Poljaki in Čehi nabirajo podpise za socialističnega kandidata.

Pretekli mesec mi je sporočil F. J. Bender, da je v Neffsu pristopilo 320 rudarjev v reorganizirano UMWA. V Neffsu je bila svojočasno močna komunistična trdnjava. Dalje poroča, da organizacija dobro napreduje v Powhatan Pointu in Lanskingu. V Blainu se bo ustanovila lokalna organizacija čim se začne bolj delati. Seve, tudi v teh naselbinah ne manjka raznih razdiračev, katerim želimo, da bi spregledali, da živijo v zmotah in da sami sebi škodujejo.

Pred kratkim sem bil v Herminie, Pa., kjer sva s rojakom Bartolom, ki me je spremljal, naletela na dva rojaka, s katerima sva vodila precej vročo debato. Oba sta bila komunisti. Rekla sta tudi, da ne potrebuje nobenih delavskih listov, ampak samo puške in bajonete, potem pa bi šla na dnje.

Dne 23. junija sem obiskal naselbino Ambridge. Oglasil sem se bil pri znanecu L. Uherniku in z njim ter z dvema drugima rojakoma sem odšel na proslavo 22-letnice društva št. 89 SNPJ v Midwayju. Spetoma smo se ustavili pri Mary in Miku Nagel. Ona je zelo navdušena društvena delavka in tudi napredna. Potem smo šli na banket društva št. 89, kjer smo se prav pristočno zabavali. Na prireditvi je nastopilo več govornikov, med katerimi je bila zastopana tudi naša mladina. Vsa čast tamošnjim rojakom. Želim, da bi si naša Prosveta in Proletarce pot v vsako slovensko hišo v Midwayju. To je res vzorna slovenska delavska naselbina, kjer ne pozna osebnostrnih prepričevanj in kjer so rojaki prijazni in uljudni.

Tamoknjim rojakom, med katerimi sem se počutil kakor domačina in med katerimi sem se neprisiljeno zabaval pozno v noč, najlepša hvala za njihovo prijaznost.

Zdaj pa se vrnilo v Ohio. V Clevelandu si jih dajejo, da je kaj. Pa to nič ne dene, bomo vsaj spoznali, kdo je kdo. Kar je vredno obžalovanja, je razcepitve pevakega društva Zarja, pa upam, da ga to ne bo uničilo. Tudi kakšen Judež se dobi med našimi tukajšnjimi rojaki, takšen, ki bo šel satožiti predelavcu naprednejšega rojaka, ki je naroden na delavski čnaopis. Takšen človek je pač še slabši kot najhujši stavkokaz.

Četrtega julija sem šel v Blain na piknik socialističnega kluba št. 189. Navzočih je bilo mnogo starih sodrugov, med njimi tudi Frank Kovač iz Nanticoe, ki se je pred osmimi meseci ponesrečil, tako, da ne bo mogel nikoli več delati. On je bil vedno dober delavec za SNPJ in se je udeleževal v socialističnem gibanju. Na pikniku smo ukrenili vse potrebno za konferenco in piknik, ki se bosta vrnila dne 24. avgusta. Konferenca bo zborovala pri s. Bradlju, piknik pa se bo vrnil na farmi s. A. Androjna. Spored bomo pravčasno objavili v Prosveti in

Proletarcu. Vendar pa že zdaj opozarjam društva in klube, da izvolijo zastopnike in poagitrirajo med članstvom, da bo udeležba čim večja. V slučaju slabega vremena se bo prireditev vseno vršila pri s. Bradlju.

Joseph Snoy, tajnik konference.

Ali je mogoče?

Cleveland, Ohio. — Zadnje čase nad našo naselbino večkrat kroži aeroplan, iz katerega prihajajo zvoki harmonike. Ko sem jih ne dolgo tega slišal, ki so prihajali kakih tisoč čevljev nad menoj, sem si mislil, da bo to pač kak slovenski harmonikar. In res se nisem zmotil. Bil je Frank Žiberna, kot sem pozneje zvedel, član društva Cleveland št. 126 SNPJ.

On tudi večkrat igra na radiopostaji. Svojo trgovino z muzikalnimi instrumenti in stanovanje ima na 6202 St. Clair ave. Ko sem zadnjič govoril z njim, mi je rekel, da bo napravil "party" na 13., ker on se baje tega datuma čisto nič ne boji. Tudi mi je povedal, da bo šel na obisk v Chicago, se usedel na streho jednotnega urada in zaigral par komadov uslužbenecem. Prva bo kraška, druga pa štajerska, ker Kraševac, pravi on, nikdar ne "afali" in štajere je po naravi pa velik veseljak. Poročevalec.

Piknik S. N. D. in drugo

Milwaukee, Wis. — Zopet je poteklo nekaj tednov, odkar nisem ničesar poročal o napredku org. Slovenskega doma. O napredku pravimo. Da, če vzamemo v upoštevanje sedanjo splošno krizo, ki združuje vsako stvar nazaj, tedaj lahko imenujemo to, kar smo dosegli v teku časa, ki je bil določen za kampanjo, lep napredek. Od 15. marca do 1. julija je bil določen čas za pridobivanje novih delničarjev. Organizacija je zabeležila v tem času 99 novih delničarjev, ki so pokupili lepo število delnic. Ponovno smo spoznali med tem pridobivanjem, da je ves naš narod vnet za Slov. dom in želi, da se kmalu prične z gradnjo.

Kakor hitro se bodo sedanje razmere obrnile na boljše se bo obiskalo še tisto velikansko število naših Slovencev, ki niso bili sedaj obiskani radi splošnega delovnega zaostaja. Mi upamo, da bo to še letos, da se bo potem drugo spomlad lahko pričelo z zidavo. Med tem časom pa se bo akrbno in natančno vse pripravilo. Med sedanjimi novimi delničarji sta tudi društvi Balkan št. 24 SSPZ in Sv. Jozefa št. 103 KSKJ. Vseh društev, ki so kupila delnice za bodoči naš dom, je sedaj 22. Upamo, da se bodo v kratkem priključila še ostala društva, kolikor jih imamo v naselbinah.

Ker čas beži stako naglico, je tudi piknik Slov. doma že kar pred vrati. Po prvih znamenjih sklepamo, da bo ta piknik, ki se bo vršil 17. avgusta na Gazvodovi farmi, zopet "the biggest blow-out". Vstopnice gredo izvirno v denar. Zakaj tudi ne? Samo 25c je vsaka. Z njimi pa ima vsaki priložnost treh lepih in vrednostnih nagrad. Najprivlačnejša je seveda zopet krasni Durant sedan AVTOMOBIL. Vstopnice so bile poslane vsem delničarjem in delničarkam. Mnogi so svoj delež že razprodali in ponovno prišli po nove. Imena dotičnih smo že preje enkrat priobčili. Ponovno sta zopet prodala svoj delež Anton Benda in Frank Potocar.

Tudi društvam delničarjem so bile poslane vstopnice, namreč vsakemu 40, to je za \$10. Tudi od teh dobivamo prav ugodna poročila, po katerih sklepamo, da so lepo naklonjena Slov. domu in letošnjemu pikniku. Društvo "Lilija" je bilo prvo, od katerega smo dobili poročilo, da je kupilo vse vstopnice iz blagajne na svoje ime. In zatem društvo "Sloga" št. 1. in društvo "Napredna Slovenka" št. 6 JPZS. Mislamo, da tudi ostala ne bodo zhostajala za temi. Dom bo služil vsem društvom enako, zato naj tudi vsi nekoliko atore in pomagajo, kadar nanese prilika zato. In ali bi ne bilo lepo, ko bi ta velika areča letos padla na eno izmed naših društev?

No, ker vlada že sedaj tako zanimanje za prihajajoči naš skupni piknik, je tudi umevno da pripravljajni odbor ne drži križem rok, ampak snuje, deluje in pripravlja, da bo ja vladalo veselo razpoloženje med vsemi, ki se bodo piknika udeležili. Videlo, slišalo, pokušalo, uživalo se bo vse mogoče stvari.

Publicijski odbor.

Smrt marljivega delavca
San Francisco, Calif. — Dne 1. julija je tukaj nenadoma umrl vobče znani rojak Joseph Fabijan st., rodom iz Metlike, Jugoslavija. V Ameriko je prišel pred 25 leti. Nekaj časa je živel v Clevelandu, ostalo pa v San Francisco. Tu zapuša soprogo in petero že odraslih otrok.

Pokojnik je bil član več tukajšnjih slovenskih organizacij, med njimi tudi član društva "Tabor Slovanov" št. 304 SNPJ. Bil je član direktorija Slovenskega naprednega doma in tajnik tukajšnjega Izobraževalnega in dramskega kluba "Slovenija". Tukajšnje organizacije bodo težko pogrešale izgubo tako agilnega člana kot je bil Joe Fabijan, kajti on je bil navdušen delavec na društvenem polju. Posebno klub "Slovenija" in Slovenski dom ga bosta pogrešala. Njegova navdušenost in zaslugi pri teh dveh organizacijah bodo dolgo ostale v spominu. Bil je eden od prvih tukajšnjih naprednih rojakov, ki so se zavzeli za akcijo za Slovenski dom in je neumorno delal zanj do smrti.

Kot direktor Slov. doma se je vedno zavzemal in podpiral napredne ideje bodisi na sejah direktorija ali drugod. Ni bil nikdar pretruden ali prezaposlen, da ni mogel kaj narediti ali popraviti. Dom mu je bil takorekoč pri srcu. Bil je ponosen nanj bolj kot smo mi drugi. Njegov ponos je bil na mestu kajti sme se reči, da on je več koristnega naredil za to ustanovo kot katerikoli član naselbine. Le škoda, da mu je prerana smrt pretrgala nit življenja, predno so se njegove sanje popolnoma uredile. Gojil je namreč ideje, da se sedanjemu položju dodela več prostora tako, da bo mogoče narediti velik auditorijum in pa telovadnico za našo mladino.

K Izobraževalnemu in dramskemu klubu "Slovenija" je pristopil takoj ko se je povrnil iz Clevelanda leta 1924 in je bil aktiven in navdušen zanj do smrti, bodisi kot član, predsednik in zadnje leto kot tajnik.

Pri klubu ga bo težko nadomestiti. Zaslug pri tej ustanovi ima velike. Dasi ravno star okoli 50 let, se je vseeno udeleževal in sodeloval pri skoraj vseh aktivnostih mlajših članov kluba. Pri pevskem zboru je bil do razpustitve. Kot član odbora čitalnice in knjižnice je bil vedno na mestu in je veliko pripomogel, da je ista prišla v o-sprejedi sličnih slovenskih ustanov v Ameriki.

Joe Fabijan st. je bil dostojen v pojmovanju naprednih nazorov. Bil je človek poštenega značaja in močne volje. Da je imel veliko prijateljev in znancev v tukajšnjih krogih, nam priča poset njegove ločitve in pogreba iz Slovenskega naprednega doma, ki je bil največji kar jih pomni tukajšnja slovenska kolonija. Pogreb se je vršil po katoliškem obredu in uicer iz tukajšnje slovenske cerkve.

Naj mu bo časten spomin. Preostalo naše sožalje.

Anthony Kastellie.

Nagla smrt članice

Benid, Ill. — Dne 28. junija je nagloma preminula Mary Radulovich, vrta članica našega društva in soproga prejšnjega tajnika. Zbolela je prejšnji dan popoldne in ob njeni postelji je vso noč bdela njen soproga. Ob šestih zjutraj, ko je videl, da Mary ne bo zaspala, je šel iz sobe. Napravil pa še ni dvajset korakov od doma, je v hiši že počil strel. Takoj ko je bila sama, je pokojnica skočila po samokres in si pogrnala kroglo v glavo.

Skočil je nazaj, a bilo je prepozno. Pokojnica je takoj izdihnila. Rojena je bila 22. aprila 1901 v Novi Kapeli, Slavonija. V Ameriko je prišla pred osmimi leti. Poleg žalujočega soproga zapuša enega sinčka in svojega očeta, v starem kraju pa staro mater ter brata Steva Todorovicha. Mladí pokojnici želi društvo Prvi maj SNPJ mirnega spanja, žalujoči družini pa naše globoko sožalje.

Joseph Raukar, tajnik.

Izjava in poziv

Forest City, Pa. — V 154. številki Glas Naroda je bil priobčen dopis iz Forest City a podpisom "Stavkar," na katerega me je opozoril rojak.

V dopisu med drugim stoji, da sta v zadnji stavki delala "dva gl. odbornika slovenskih organizacij, kar jima ni v nobeno čast." Dopisnik morda ni imel namena s tem vreči sumnjo name kot stavkokaza, ker je s tem morda mislil kako drugo osebo. Ker pa sva v naselbini samo dva gl. odbornika slov. podp. organizacij, namreč John Dečman od KSKJ in jaz od SSPZ, bi me lahko javnost smatrala prizadetega.

Tem potom izjavljam, da jaz pri tisti družbi, pri kateri je bila stavka, sploh nisem zaposlen ter delam drugje. Omenjeni dopisnik Glas Naroda bi storil dobro, da bi dotična gl. odbornika imenoval z imenom ali da popravi v toliko, da jaz s tem nisem prizadet. S tem bi bila stvar jasna ter morebitni sum name odvrnjen. — Anton Zaitz.

Odgovor Tancku

Girard, Ohio. — Na Tanckov dopis, ki je bil priobčen v Prosveti z dne 28. junija, v katerem se je zopet obregnil ob mojo osebo, ni skoraj vredno odgovarjati. Glede korakanja na spominski dan, ki očitno ni bilo njemu všeč, naj rečem, da so se ljudje našim zastavam odkrivali in da smo se Slovenci dobro postavili.

Glede trditve, da sem jaz ustanovitelj društva SDZ proti SNPJ, je tudi iz trte izvila, vseeno pa pokazuje Tancka kot slabega poznavalca. Društvo je bilo namreč že ustanovljeno, ko sem jaz v njega pristopil. Kdo ga je ustanovil, to tudi lahko izve, ako nekoliko povpraša v naselbini.

J. Anžiček.

(Prosveta v tej zadevi ne bo priobčila nobenega nadaljnega dopisa, ker stvar postaja navadno prerakanje.—Uredništvo.)

Besede o proletarski kulturi in umetnosti

Angelo Cerkenik.

Proti dežju ugovorov, ki bodo padali z oblaka neba "nepreprostih" dežnika res ne bom rabil! ... Vsi ti ugovori niso novi, niti navidezno ne, zakaj do danes vam še ni uspelo sleči se iz kronolin! ... Že moji častljivi profesorji mnogoterih literatur v gimnaziji so nam ubijali v trdovratne glave tiste nauke, ki jih danes tako pogostokrat berem v elitnih slovenskih revijah "Dom in svet" in "Ljubljanski zvon", samo da so bili njihovi ugovori nekoliko bolj duhoviti. Odkar sem zapustil šolske klopi, nisem slišal še nobenega novega argumenta proti tendenčni ...

V tiste "večnostne" elemente umetnosti, v katere bi morali po sili vsi verjeti, res ne moremo verjeti, čeprav bi iz gole vlijdnosti vsa sili tudi kakšno neumnost radi verjeli! ... Res, na ljubo domiljivi "nepreprostih", da so edinele oni poklicani soditi o vrednosti "večnostnih" elementov, ne moremo verjeti! Marveč menimo, — nekateri vsaj — ker smo zelo malo skromni, prav skromno, da takšnih elementov ni, zakaj kdove, kako bodo naši pravnučki, ki bodo verjetno, še manj skromni, po nekoli-kih decenjah tisočletij pomilovalno zrl na naše današnje genije, če bodo namreč na nje sploh — zrl! ... In kako se bodo šele smejali veri "nepreprostih" v "večnostne" elemente umetnosti, če ne bodo imeli, seveda, prav nič pametnejšega, čemur bi se mogli smejati (kar pa, seveda, prav živahno dvomim!)

Kadar govorijo po vsem svetu brezpravni, lačni, nagi, bosi in brezdomci — je vsakdar v umetnosti tendenca, tendenca brezpravnosti, gladi, mraza, umazane ceste, pogostokrat mnogih rogov velikomestnih kanalizacij in velike, fanatične, entuzistične vere v novo, svetlejšo, pravičnejšo — bodočnost!

Vsi imate prav: To ni umetnost!

Je nekaj neprimerno večjega: To je proletarska umetnost!

Kadar pa govorijo tisti, ki verujejo, da na svetu ne more biti lepše in bolje nego je, ker je njim dobro ali ker bi radi, da bi tudi njim bilo takole dobro, kakor je tistim, katerim je najbolje, tedaj je to — brez tendenčna umetnost, res brez tendence, zakaj to je umetnost polnih žepov in polnih želodecev!

Pogostokrat nas psujejo: Sužnji ideje ste, hlapci političnih strank ste ...

Politika?

Pravilna in idealna politika bi morala biti enakovredna činitelj umetnosti ...

Samo vzporedno hodita ob mnogoterih drugih silah!

Velike ideje nimajo sužnjem — samo nosilce imajo, del sebe, del idej samih, tvorijo, živijo elemente v svetlih slutnjah porajajoče se bodočnosti ...

Samo ideje so pravi element umetnosti ... Samo borba za nove oblike življenja je prava vsebina naše umetnosti. In naj si zapomnijo vsi, da nikogar ne vprašamo, če prizna ali ne prizna naše umetnosti, še najmanj pa bomo prosili za priznanje — rimskih hlapcev!

Nikomur svojega mnenja ne vsiljujem; saj danes nekoliko težko verujemo celo v absolutnost časa in brezmejnosti prostornine ...

Vemo pa zelo pozitivno, da milijoni verujejo v proletarsko umetnost! In kdo je, ki bi dokazal, da so baš ti milijoni manj vredni od tistih, ki v proletarsko umetnost ne verujejo.

Kaj sem do zdaj napisal, naj bi povedal? Same slabe stvari, prosim ...

Kaj zdaj delam?

Se hitim pohvaljevati vse pretege in bom v kratkem mogel pokazati nekatere rezultate poboljševalne kure.

V kakšnem razmerju sem nasproti proletarijatu ...?

V nikakršnem, zakaj prštevam se k njemu!

Toliko v vednost vsem radovednežem!

(KONEC.)

NEPISMI PISATELJ

Letošnji občni zbor sovjetskih gledaliških umetnikov je ugotovil, da je tovariš Guščinski, priljubljeni avtor ljudskih političnih popevk in revij, popolnoma nepisemen. Prejema kljub temu visok honorar in uživa velik ugled pri oblasti, ker zelo spretno kuje kitice na dnevna politična gesla. Občni zbor pa je vendar samostal za potrebno, pozvati ga na ustni izpit. Guščinski ga je položil z največjim uspehom: tekot pol ure je spenil osem veselih kitic o izgledih napovedanega 5-letnega vladnega načrta. "Kaj za to," je menil zmagovalc, "da sem nepisemen! Veliko ljudi zna pisati in čitati, a delajo šepave verze. Moj pa vedno navdušijo množico in toraj nisem zastoj plačani!"

MEDNARODNA DRUŽBA IZUMITELJEV

V Parizu se je zbrala družba strokovnjakov, ki namerava ustanoviti s sodelovanjem vseh dežel organizacijo za podpiranje tehničnih izumov. Glavni smoter pa bi bil ta, da bi preiskovala domislice inženirjev, znanstvenikov in tudi laikov za nove izume, že v njih početni stopnji glede njih uporabnosti in jih potem eventualno dejansko pomagala dovršiti. Misel za takšno organizacijo je dal znani belgijsko-ameriški inženir Hart O. Berg, sodelavec Simona Lakra, ki je zgradil prvo ameriško podmornico.

Tri Angležine, ki mislijo v tem polju preplavati Angleški kanal. Z leve na desno so: Pat. Relief, Peggy Duncan (obe iz Južne Afrike) in Nicky West iz Walesa, Anglija.

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

NOČ PONESREČENCA NA TRIGLAVSKEM LEDU

Najstrašnejša noč in najlepše solnce v življenju

Ljubljana, 16. jun. 1930.

V bolnici na kirurškem oddelku leži na Triglavu ponesrečen nemški akademik Erwin Lueddecke. V četrtek 12. t. m. je skupina 4 nemških akademikov in ene akademičarke plezala po Kugyevi poti na Triglav. Pri tem je vodji Heinzu Muellerju spodrsnilo in ker je bil privezan z Lueddeckom, sta oba zdrvela po ledeni steni navzdol. Mueller se je pri padcu ranil v glavo, da je takoj umrl, dočim je Lueddecke preživel strašno noč v zavesti in nezavesti. Se v soboto so ga pripeljali v ljubljansko bolnico z reševalnim avtom.

Zdej lažje daleč od domovine v ljubljanski bolnici, naši planinci ga obiskujejo, nosijo mu darila in na nočni omari poleg postelje žari sredi vsega belega rdeč šopek cvetja. Dobro mu to de in mnogo tolažbe je zanj po strašnih urah, ki jih je preživel pri nas, na naših planinah.

Včeraj v nedeljo je mnogo ljudi obiskalo Lueddecka in ta jim je pripovedoval, kako se je zgodilo.

"Hoteli smo izrabiti počitnice — pripoveduje — pa smo se štirje kolegi in ena tovarišica odločili, da obiščemo naše planine. S Podrožice smo jo mahnil, veselje našega planinskega legeva sveta, od vrha do vrha, prehodili vse Karavanke, obiskali malone vse koče in lepo nam je bilo. V četrtek proti večeru smo plezali po Kugyevi poti z namenom, da se vrnemo še pred nočjo v kočico na Kredarici. Pred menoj je stopal tovariš Mueller, za njim jaz, zvezan z njim z vrvjo. Za mano so šli ostali tovariši. Na nekem ovinku se je Muellerju izpod noge nenadoma odtrgala skala, izgubil je ravnotežje ter strmoglavil s poti in potegnil tudi mene z vso silo preko snežnice in skal. Med padcem je tovariš zadobil ob ostro čer, ki mu je zdrblila lobanjo. Ko sem se zavedel iz omedlevice, v katero sem padel pri padcu, sem se skušal dvigniti, a nisem imel toliko moči. Ves život me je aklel, iz rane na glavi mi je kri neprestano zalivala oči. Grabil sem iz bližine sneg, ga pritiskal na rano ter tako z muko zadrževal kri. Posrečilo se mi je ustaviti jo. Na moje klice so mi sicer tovariši odgovarjali, vendar pa mi niso mogli pomagati, ker je bil dostop do naju težak in ker je že padla noč....

Ta noč je bila najstrašnejša ne radi bolečin toliko, niti ne radi vse groze, marveč predvsem radi mraza in dolžine. Padal sem radi mraza iz nezavesti v nezavest, tako oslabljen sem bil, da sem se upravičeno bal, da zmrznem. Tovariši, ki so prebéli vso noč na polici nad nama, so me sicer bodrili, skušali so mi po vrvi spustiti pljache in odeje, a radi noči in neprimernosti terena ni bilo mogoče doseči. Dolga je bila noč, mraz je bil hud. Potem se je vendarle začelo daniti, a preden se je zdanilo, je prešla svetla večnost. In ko se je zdanilo in je prišlo solnce o nikoli še ni bilo solnce lepše in toplejše kakor to jutro. Tovariši so mi sporočili, da so že poslali po pomoč. A jedva sem se rešil noči, me je čakala nova groza. Stegnilo se je, težki oblaki so me zagrnili, gosti bliski so mi jemali vid, grom me je oglaševal. Sledili so silni nalivi. Celi hudourniki so drli mimo in preko mene, grozeč me utopiti ali odnesti. Debela toča me pričela klestiti, zaslonil sem oči z rokami, moje misli pa so bile pri domačih ipj jemal sem na tistem slovo od vsega, vsega.

Kljub vsemu so me rešili in po silnih naporih spravili v dolino in v bolnico. Vesel bi bil tega še bolj, če bi moj dragi Heinz (Mueller) bil tudi še živ. Tako pa mislim na njegovo bedno mater....

Prenehaj je. Poleg postelje žari rdeče cvetje.

In še pripoveduje, kako dobri so Slovenci, kako srčno dobro in ljubezni kakor rodna mati....

Truplo ubitega Henza Muellerja je v mojstranski mrtvašnici.

GLEDALIŠKO PISMO IZ LJUBLJANE

Malo pregleda.—Motivi iz vojne dosegli največji uspeh.—Slovenskih izvirnih stvari samo dvoje.—Maribor?

Ljubljana, 20. jun. 1930.

Saj bo že kmalu mesec dni, kar so dramo zaprli, opera pa tudi te dni zapre svoja vrata, spusti zastor in počakali bomo do jeseni. Malo pregleda čez dramsko sezono? Malo težko bo, ker vaš poročevalec ni videl vseh predstav radi odsotnosti iz Ljubljane. Tako nisem videl ne Dona Karlosa, ne Cvrčka za poejo, ne Velikega dobika itd.

Glavna režiserja sta bila to sezono Osip Sest in Ciril Debevec. Poleg njiju dveh je menda Marija Vera zrežirala le eno stvar in režiser Skrbinek le eno stvar. Lipah pa je zrežiral menda svojo Glavni dobiček ter Vdovo Rošlinko.

Režiser Osip Sest, ki je v naši drami že od prevrata, od svoje vrnitve iz ruskega ujetništva, je to sezono prišel do svoje stote režije na našem odru. V teku let je režiral vse: komedije in drame, Cankarja in Shakespeara, tragedije in v zadnjem času celo burke s kupleti. Glavno njegovo delo pa je, da nam je predstavil še mnogo Shakespeara na naš odru. Othello in Hamleta, Macbetha in Komedijo z zmešnjav, Romea in Julijo.

Kar hočete in Sen kresne noči, Zimsko pravljico in Vihar. Njegovo delo je vsekakor mnogo pripomoglo do razvoja naše drame, do izobrazbe naših igralcev. Dne 13. marca se je vrnila premijera Shakespearovega "Viharja" v Zupančičevem prevodu. Režiral je Sest. To je bila njegova stota režija. Uprizoritev je bila dokaj dobra, zlasti zasedbo ge. Šaričeve v vlogi Ariela in Levrija kot Prospera.

Poleg njega je glavni režiser Ciril Debevec. Jedva tri leta je pri gledališču in zrežiral je mnogo stvari, ki so vse bile izdelane. Dočim je Sest zelo teaterski človek in so njegove režije čisto bolj zunanje, režira Debevec od znotraj nazven. Vse osebe izoblikuje in postavi na oder kot celega človeka. V lanskoli sezoni je dosegla največ uprizoritev burke "Utopljenca" v režiji Sestovi, kot druga pa Klabundova kitajska drama "Krog s kredo", ki jo je režiral Debevec.

Letos pa so najbolj uspeli dramski motivi iz vojne. Uprizorili so Raynalov "Grob neznanega vojaka", o katerem smo pisali že pred meseci, ter Sheriffov "Konec poti" (Journey's End) je niz slik iz vojne, iz življenja petih oficirjev na fronti. Glavna oseba, captain Stanhope, je poveljnik čete. Občudujejo ga kot pogumnega oficirja, a on je v bistvu strahopetec in se o mamlja z alkoholom, da zakrije svojo strahopetnost, strahopetnost človeka s fronte. Mladi oficir Raleigh, brat njegove zarobenke, pride slučajno v njegovo četo, kar smatra Stanhope za nekako nehotno-kontrolo ter se obnaša napram Raleighu kakor napram svojemu, podrejenemu, nič drugače. Celo pismo, ki ga je pisal Raleigh domov, hoče kot poveljnik cenzurirati, v strahu, da bo domov pisal, kako Stanhope z zganjem podžiga sebi pogum, kako je ves zapit in strahopeten. Poleg teh dveh nastopata še oficirja Trotter in Hibbert, poleg njiju pa še stari oficir Osborn, ki mu oficirji pravijo strček. Ko mora Osborn z mladim Raleighom izvršiti napad v sovražni jarek ter privleči s sabo enega sovražnega vojaka, da izda načrt njihove vojske, tedaj Osborn strček—pade. Prva groza za mladega Raleigha, ki je prišel na fronto v veri, da je vojna celo nekaj lepega, življenja. Pri spopadu pade kasneje tudi Raleigh in drugi.

Strahopetca je igral Debevec sam ter je ostal ves čas sredi igre, okoli katerega se vrtilo dejanje ene majhne postaje velike strahote—vojne. In tako je občinstvo gledalo na odru vojno

v malem, to veliko grozo. Nad vse dober je bil stari oficir, strček Osborn, ki ga je igral Kralj, ki gledamo v njem igralca, ki ima svoj talent od sebe in od boja. Dobri so bili tudi Lipah kot debeli Trotter, Zelenjak kot strahopetni oficir Hibbert, ki hoče vse prepričati, da je bolan, le da bi se rešil fronte, kakor tudi kuhar Mason, ki ga je igral Parnas — njegove tisočere struge, robato skalovje — in veliki smrečji gozdovi te spominjajo na naše alpske pokrajine. Razlika te preseneti tem bolj, ko ostaviš gorsko pot in se napotiš v nižino proti morju, skozi svetle oljne nasade.

Ob morja sem so prihajali nekoč ponajveč k delijskemu oraklu. Sveta pot, ki je napeljana od Itejskega zaliva skozi stoletne oljne nasade in žitna polja do razvalin, se dvigne priločno 600 m visoko. Staro svetiliče prevladuje visoke skale kakor obrambni zid. Visoke so do 300 m in solnce jih je tako pozlatilo in poletja so jih tako izžalila, da so jih stari imenovali "žareče skale", a današnji grški domačini jim dajejo imena, kakor "Rdeča" in "Plamenača".

Ob njihovem vznožju je stalo svetiliče Apolona in njegovega orakla, velikaneska zgradba iz dragocenega marmorja in polna zakladov, ki so jih darovali bogu. Ostale so same razvaline, ki so jih izkopali v predzadnjem stoletju. Od Apolonovih časov so ostala samo tla, na katerih se ne dviga noben steber več; odkril so ostanke nekaj bolj zanimivih zgradb, ki jih imenujejo zakladnice, in v katerih so razna grška mesta hranila svoje darove božanstvu. Atensko zakladnico so deloma rekonstruirali. Nedaleč od nje se dviga Sibilska skala, po imenu Apolonove duhovnine, preden so jo pričeli imenovati pitijoj. Ob tej skali je razpoka v tleh, iz katere je vstajala para, ki je svečenice omamila v stanje, v katerem je govorila svoje prerokbe.

Druga slovenskega na odru nismo videli. Pač pa smo gledali troje ali četvero srbsko-hrvatskih del...

Mariborsko gledališče pa je to sezono uprizorilo dve izvirni resni slovenski stvari: Kraigherjevo "Na fronti sestre Žive" ter dramo mariborskega pisatelja dr. Maksa Snuderla "Pravljica o rajski ptici".

Zabeležiti treba tudi, da je v ljubljanskem zvonu izšla drama zdravnika dr. Slava Gruma "Dogodek v mestu Gogi", ki je dobila od ministrstva nagrado. Uprizorjena še ni bila nikjer, menda radi težkih sceničnih zahtev.

O operi pa prihodnjč. Zaključujemo: drama je stala v letošnji sezoni na zelo dostojni višini, tako glede repertoarja kakor glede igranja.

Tožba proti Kreftu, pisatelju Človeka mrtvaških lobanj. — Bratko Kreft je izdal letos roman "Človek mrtvaških lobanj", ki pa je bila pred mesecem pripovedana. Prepoved se je sklicevala na to, da riše Kreft v romanu nekega vladarja Kaander-Ale-pašo kot tirana, proti kateremu vodi punt neki Skram. To je le odlomek v romanu, vpleten v povest. Državni pravdnik pa je potuhtal, da je Kaander-Ale naš kralj (Ale-Ksander), proti kateremu vodi punt Marks (nazaj se bere Skram), da je tako žali našega vladarja. — Državno tožilstvo je po zakonu o tisku obtožilo Krefta, tiskarstva Ošlaka ter še neugotovljenega zastopnika Prokuratorja knjižnice, ki je knjigo izdala. Pričakovati je v bližnjem času procesa. Proti obtožnici se je obtoženi Kreft preko svojega odvetnika pritožil. — Zanimivo je, da je roman izhajal in izšel v podlistkih Delavske Politike in da tamkaj ni bil zaplenjen.

Slovenec posekal rekord nekega Američana. — Pred nekaj dnevi smo brali med brzojavnimi vestmi na prvih straneh naših dnevnikov, v ilustriranih prilogah pa smo videli slike Američana Melvin Bolstera, ki je prekosil 11 ljudi, ležečih drug poleg drugega. Preteklo nedeljo pa je ljubljanski gimnazist Ivo Zor pri kopanju hitro poskušal pobiti ta ameriški rekord ter je prekosil vsa 12 kopalcev. S tem je torej Zor premagal Bolstera. No—kaj pravite, ha?

Se kobilice nad nas. — Poročajo, da so celi oblaki kobilic prileteli v neke vasi v Hrvaškem Zagorju, kjer pa so jih kmetje začeli preganjati z gorečo slamo, tako da so jih prepodili ter so se kobilice dvignile v zrak. Ker je pihal veter proti zapadu je verjetno, da so jo kobilice mahlnile v Slovenijo. — Za tak tujski promet se zahvaljujemo. Dovolj, da nam je nebo zbil toliko žita.

Na prizoriščih starogrške zgodovine

Ozemlje okoli Delfija, kjer se je dvigalo v starem veku Apolonovo svetiliče, ti ostavlja enega najgledljivejših vtisov v Grčiji. Pripotoval sem s hriba, prehodil Parnas — njegove tisočere struge, robato skalovje — in veliki smrečji gozdovi te spominjajo na naše alpske pokrajine. Razlika te preseneti tem bolj, ko ostaviš gorsko pot in se napotiš v nižino proti morju, skozi svetle oljne nasade.

Ob morja sem so prihajali nekoč ponajveč k delijskemu oraklu. Sveta pot, ki je napeljana od Itejskega zaliva skozi stoletne oljne nasade in žitna polja do razvalin, se dvigne priločno 600 m visoko. Staro svetiliče prevladuje visoke skale kakor obrambni zid. Visoke so do 300 m in solnce jih je tako pozlatilo in poletja so jih tako izžalila, da so jih stari imenovali "žareče skale", a današnji grški domačini jim dajejo imena, kakor "Rdeča" in "Plamenača".

Ob njihovem vznožju je stalo svetiliče Apolona in njegovega orakla, velikaneska zgradba iz dragocenega marmorja in polna zakladov, ki so jih darovali bogu. Ostale so same razvaline, ki so jih izkopali v predzadnjem stoletju. Od Apolonovih časov so ostala samo tla, na katerih se ne dviga noben steber več; odkril so ostanke nekaj bolj zanimivih zgradb, ki jih imenujejo zakladnice, in v katerih so razna grška mesta hranila svoje darove božanstvu. Atensko zakladnico so deloma rekonstruirali. Nedaleč od nje se dviga Sibilska skala, po imenu Apolonove duhovnine, preden so jo pričeli imenovati pitijoj. Ob tej skali je razpoka v tleh, iz katere je vstajala para, ki je svečenice omamila v stanje, v katerem je govorila svoje prerokbe.

Vprašanje staroveških oraklov in "prerokbe blodnje" pitijoj je še sporno. Gotovo je nekaj sorodnosti med temi nekdanjimi prerokovkami in našimi mediji. Mediji in pitijojke so bile večinoma mlada dekleta, ki so bolj podvržena življenju motnjam in zamikom nego moški. Med značajem tedanjih in sedanjih motenj te vrste ni nobenih razlik; samo sredstva, ki vzbujaajo to histerično stanje, so različna.

Dandanej prihajamo do istih uspehov a pomočjo hipnoze. Za starih Grkov so jih dosegli s celovito vrsto pripomočkov in obredov. Predvsem pa moramo verjeti v popolno iskrenost Apolonovih duhovnin. Potvrjanja so se dogajala šele v dobi propada, ko so orakli že izgubili svoj pomen. Pitijojke so izbrali med najčistejšimi delijskimi devicami in te so ostale bistveno nevedne. Plutarh pravi: "Vzajajali so jih v hišah revnih delavcev in so prihajale v svetiliče brez izkušenj, brez vednosti, brez naravnih sposobnosti. Bile so nevedne tako rekoč glede vsega in samo njih deviška razumnost je govorila z Apolonom."

Praden je prišla pitijojka do prerokovanja, so ji duhovni zapovedali trodnevni post, ki je njen organizem oslabil, a ki je nasprotno povečal njeno domišljijo. Nato se je očistila v Kastalijskem vrelec ob vznožju ogromnih pečin; potem je prižgala lovorjevo kadilo, oblekla se je preprosto in se je z lovorjevo vejo v roki vsedla na trinožnik v bližini Apolonovega svetiliča, nad paro, ki se je dvigala iz zemeljske razpoke.

Delfijska tla so izrazito ognjeniška, potresi so jo pogostili. Para, ki je delovala na čute in dušo svečenice, jo omamila in spravila v zamaknjenost, je bila žveplena para izpod zemlje.

Pitijojka je zapadla v krčevito stanje, v katerem je izgovarjala besede brez medsebojne zveze. A vse, kar je govedala, je veljalo za odgovor na vprašanja, ki so ji jih zastavljali obiskovalci ustno ali pismeno. A to ni šlo kar tako. Najprvo so morali žrtvovati kakšno žival: ovco, kozo, ali bika in vprašanje je bilo bogu všeč, če so to ugotovili duhovni iz drobovja žrtvovanih živali. Vrstni red vprašanj so določili z žrebom, a ženske jih niso smele zastavljati.

Besede, ki jih je govorila svečenica, so zbirali posebni tolmači in jih vezali v verz ali v navadne stavke, tako da so na določno vprašanje dali razlago: prerokbo za bodočnost, napoved o uspehu kakršnegakoli podjetja, ženitve itd. — Isto, kar bi vprašali vedeževalko današnjih dni.

V starih časih so prerokovanja na splošno in delfijska je še posebej igrala veliko vlogo. Od besed, ki jih je izrekala pitijojka, in zlasti še od razlage, katero so jim dali, marsikdaj ni bila odvisna samo usoda posameznih oseb, temveč celih narodov. Delfijski orakel je bil tisti, ki je odločil začetke marsikake vojne in drugih dejanj.

Veliki grški orakel je danes v rušev, a tisoče različnih oraklov po vsem svetu, prerokov in vedeževalk, igra še dandanees nemoteno svojo važno vlogo v usodi človeštva.

J. M.

"Luna trka ljudi"

V Orientu so ljudje preverjeni, da povzroča glavobol mesec s svojimi žarki. Kitajci pravijo, da izvira "težka glava" od zagonetnih sil, na Burmi pa so zaverovani v nazor, da izvirajo duševne bolezni in jaskot razburjivosti od raznih faze meseca. Tudi v srednji Afriki naletimo na vero, da mesečina povzroča glavobol. Zato se najdejo v tej deželi ljudje, ki ne gredo ob mesečini iz hiše drugače kakor s tropskim klobukom na glavi. Zanimivo je posebno to, da je razširjena vera o škodljivosti mesečne večnoma v tropskih deželah.

Če se že danes toliko govori o vplivu meseca na človeško zdravje, se nikarimo čuditi, da je bila lahkovernost v tem pogledu še mnogo večja v minulih časih. Besede, da "luna trka" človeka, torej niso vzete iz zraka.

Angleška strokovna revija "British Medical Journal" je razpisala o tem vprašanju anketo in prosila zdravnike, naj odgovore na zastavljena vprašanja. Odgovori donesajo zanimiv vpogled v bistvo stvari. Tako n. pr. piše prof. Arthur Thomson, da je vera v škodljivost mesečne splošno razširjena, da pa ni vzroka dvomit nad tem, da bi stvar utegnila škodovati zdravju. Neke zdravniki, ki je dolgo živel v Bengaliji, poročajo, da je tam ljudstvo splošno prepričano, da mesec ne sme sijati človeku naravnost v obraz. Baje je v Bengaliji doživel z mesecem podobne reči kakor jih doživimo pri nas s solncem, t. j. ljudje trpe od mesečarice, ki v izvestnih okoliščinah postane tako usodna, da povzroči pri človeku smrt.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inštop. 17. junija 1907 v državi Illinois

2637-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Rockford 4904

GLAVNI ODBOR S.N.P.J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 669 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. sodravnik.....3734 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBOR:

FRANK ALESH, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....3024 W. 27th St., Chicago, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.....1009 E. 74th Street, Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kana
JOHN TROELJ.....Box 257, Strabano, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Park Hill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK.....1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI:

GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.....127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje.....696 E. 162nd St., Cleveland, Ohio.
FRANK KLUN, tretje okrožje.....Box 658, Chisholm, Minn.
JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje.....R. R. 7, Pittsburg, Kana.
FRANK KLOPČIČ, peto okrožje.....P. O. Dnna, Wyo.

NADZORNI ODBOR:

FRANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 20th St., Chicago, Ill.
ALBERT HRABT.....555 S. Pierce St., Milwaukee, Wis.
MICHAEL PLESHE.....510 Madison Ave., N. S., Pittsburgh, Pa.

POROK.—Korrespondenci s glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se vrli takole: VSA PRIMA, ki se nanašajo na post. gl. predsednika, naj se nanašajo na predsednika VSE DENARNE poslovanje in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote volje naj se pošiljajo na gl. tajništvo. Vse odzive, tiskane in ročne, naj se pošiljajo na bol. oddelku. Vse odzive, v zvezi s blaginjskimi posli, naj se pošiljajo na blaginjskino. VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zaitz, predsednik nadzornega odbora. VSE PRIZIVI na gl. poroti odob. se naj pošiljajo na John Gorka, predsednika porote tega odbora.

VSE DOPISE in drugi pism. navedenih, uplat., navedenih in sploh vse, kar je v zvezi s glavnim odborom, naj se pošilja na "PROSVETO", 2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to the secretary's office. Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.

Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gorka, chairman, Judicial Committee. Articles for publication, announcements, advertisements, subscriptions and all other business pertaining to the official organ should be addressed to "PROSVETA."

Byrd v Chicagu

Chicago.—Admiral Richard E. Byrd in par članov moštva, ki se je z njim udeležilo znanstvene ekspedicije na južni tečaj, so v petek dopoldne dospeli v Chicagu. V glavnem delu mesta se je vršil pohod v počast slavnemu letalcu, nakaar je sledil oficijelni sprejem. Byrd bo ostal v Chicagu samo en dan, kajti v soboto zjutraj se bo lgnil v letalu proti St. Louisu, Mo.

Obe frakciji UMWA si lastita večino članov

Springfield, Ill. — Lewisova frakcija falirane rudarske unije trdi, da ima za seboj 85% iliti- nskih rudarjev, česar pa ne more dokazati in je tudi dvomljivo, da bi bilo res. Howat-Walkerjeva frakcija si lasti približno isti odstotek organiziranih rudarjev v Illinoisu.

Ognjegaseci zahtevajo 8-urni delovnik

Washington, D. C.—Newyorška unija ognjegasev je predložila mestnemu svetu zahtevo za priznanje 8-urnega delovnika. Dodaj morajo biti v službi po 12 ur dnevno. Uveljavljenje osemurnika za ognjegase bi pomenilo 33-procentno zvišanje štetilav ognjegasev.

Linčanje je še vedno priljubljeno na jugu

Springfield, Mass. — Izjavljajo, da bo morala vlada podvzeti potrebne korake, da se uduši linčarska manija na ameriškem jugu, je Narodna asociacija za napredek zamorskega ljudstva poročala, da je bilo v prvih šestih mesecih letos linčanih 12 zamorcev, to je prav toliko, kakor tokom celega leta 1929.

Vam li nagajajo obliti?

Pravzaprav je hko hitro Nuga-Tone po- moč, običajna ali neobičajna desanja in vsaki polnoči prihajajo bolni in bolne v brbu. Za tem vake noči opazje ni ved močeno in študije se v jutro odajati in oves- leni po neupravnem mirnem spanju. Nuga-Tone prinese dobrodošlo pomoč, ker odstrani strupen povzročitelj draženja, vrati in ojača obiti, da lahko bolne opravljajo svoje dela. Tvorila tega Nuga-Tone je grade- lna moči in zdravje, stimulira vas ovesne in delavne ideje, tako prinese neupravnost, pline in napetosti v želodcu in živcih, glavobol, omotico, srčno bole, moči in smagane stan- je nastajajo veliki slabosti odvajanja in bol- nih obiti. Nuga-Tone se prodaja v vseh lekarnah. Ako vaš lekarnar tega nimajo, pošljite mu, naj vam pošlje naroči za vas od njegovih prebruh- valov. —(Adv.)

KOLENDARČKI

Na rokah imamo še nekaj Ko- ledarčkov SNPJ in stinajo po 25c komad. Kdor želi imeti ene- ga ali več, naj hitro pošlje naro- čila zanj. Imamo le še kakih 50 komadov, torej hitite. Naročila je poslati upravništvu Prosvete, 2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Slikoviti priročnik na reki Ohio, na kateri se tedajje bolj množe parniki sgorajšnje vrste. Zvezna vlada je v zadnjih letih potrošila več milijonov dolarjev za poglabitev reke v vrhu butlje parniške plozbe. Zgoraj je videti ladjo "Tom Green" iz Cincinnatija, ki je razsveteljena "Betty Ann" iz Pittsburgha.

ROSA

Povest o dveh ženah
Spisal Angelo Cerkevnik

(Povest, ki je bila nagrajena v literarnem konfliktu Prosveta)

— Vai akupaj ste bebeli!
— Kdo bebeli? Mi bebeli? Kdo bebeli... jaz bebeli? Poslušajte... jaz bebeli, jaz ki sem l. 1915. s svojimi lastnimi prsi zaustavil nemški naskok, ki sem svojo divizijo rešil ujetništva, pogube... o, jaz bebeli! Ste slišali... Življenje ali smrt... ali... smrt ali zmaga! sem zakričal, potegnili sabljo, zavijtel... in divizija je šla za menoj, kakor en sam mož... Umirali so za svojega komandanta... O, bebeli! Le počakajte! Ko se vrnem in bom v ministru vojne in mornarice šef kabineta... Mornarica ni važna... tam se vzgajajo sami rebeli... Mornarico bomo odpravili... Infanterija je kraljica orožja... Da, ali ne, gospodje?... Vi se smejete, prokleta! Tedaj boste drugače plesali, vam pravim! Vse vaše reče prijatelje bom dal obesiti na Trgu svobode... Jaz vam bom že dal svobodo!

Vai so bili razburjeni. Mlajši emigranti, ki so ji drugače na vse pretege dvorili, se niso upali ščititi je.

— Vi boste šef kabineta, vi? Bog ve kakšnega kabineta! Tisti stari guverner iz S... je pametnejši. Cisti čevlje in filozofira sebi in svoji klienteli v zabavo, smeh in kratek čas.

— Moj Bog, guverner čisti čevlje? Guverner? Kateri guverner?

— Ni več guverner; bil je nekdanji guverner!

— Tanja laže! Je zavpila soproga nekdanjega žandarmerijskega poveljnika v Odesi.

— Jaz lažem?

Tanja je vedela, da je Sofija Nekrasova njena smrtna sovražnica zaradi poljskega kapetana Bragiela, ki je dvoril njej, mesto Sofijini najstarejši hčerki. Zardela je. V njej je valoval divji srd... Na videz se je premagala in jo dočisto mirno zavrnila:

— Jaz ne lažem nikdar, Sofija Ivanovna, nikdar, a vi lažete javno vsemu mestu, vsej Vilni!

— O, ali ste slišali?

— Bebeli da smo, da lažemo... sam car...

— Kakšen car! Zda ga ni več! Naj mi Tanja pove, kje in kdaj sem lagala javno vsej Vilni!

— Kje in kdaj! Tako lažete, da se tega ne zavedate! Nešteto krat že se je zgodilo, kar se je danes popoldne ob petih ponovilo. Sli sta, vi in vaša Olga, mimo cerkve Sv. Duha... Vaš mož je prihajal od Kioska. Na ramah je nesel lesto, v desni velik vrč z lepilom, pod levo pazduho pa snop plakatov. Je res ali ni res?

— Res je! A kaj ima-to opraviti z vašo obdolžitvijo?

— Kaj vam povem! Sel je mimo vas in vaše hčerke in ve sta šli ob njem, kakor da ga nista še nikdar v svojem življenju videli, kakor da vam je tuj in nepoznan človek. In gospod žandarmerijski poveljnik, zdaj plakat, se ni upal... oprostite: se ni drznil niti a pogledom pobozati vaju... je res tako?

— Jasnó, madame! Moj mož je kavalir! Vi tega ne morete razumeti! Moj mož naju vendar ne more kompromitirati eredi Vilne! To je pomanjkanje vzgoje, ljuba gospa Tanja, pomanjkanje vzgoje, dobre vzgoje, seveda... Če tega ne razumete...

Tanja ni mogla ugotoviti, kako se je ta razlaga dojmila večine njenih sorojakov. Sa-

Henry Falk:

TOMBOLA

Gospod in gospa Hucheurjeva sta bila zakonca po načinu starih dobrih časov, zelo oddilnih in hkrati malomeščanskih nazorov. Zaradi neprestanih izgub v loteriji sta zapravila skoro vse svoje premoženje in le z vsakovrstnimi pritrgavanji v gospodinjstvu in pri drugih stvarih se jima je posrečilo obdržati svoj položaj v družbi.

Poleti sta se zakonca Hucheurjeva seznanila ob morju z gospodo Courinet. Nekaj časa sta se sicer izogibala znanju, toda ljubeznivost gospode Courinetove ju je nekako prisilila do bližjega poznavanja, čeprav jima njhova način življenja ni bil po godu.

Courinet in njegova žena sta bila "iz nič kaj postala," kakor sta sama rada pripovedovala. Delala sta sijajne kupčije in sta se odslej na vso moč trudila, da bi dosegla stike z visokimi krogi. Gospa Courinetova je torej rekla:

— Ob priliki vas bom povabila na svoj dom v Parizu.

Zakonca Hucheurjeva nista na to nič odgovorila, ko pa sta v zgodnji zimski sezoni dobila od svojih poletnih znancev povabilo na veliko domačo veselico v Parizu, sta se le nerada odločila k posetu te zabave.

— E, kaj, je dejal gospod Hucheur. "Greva, kakor se pač gre na maskarado. Neumnost teh ljudi nama bo v zabavo; k nam jih pa seveda ne bom nikdar vabil."

ma pa je občutila neznosno sramovanje, da je s to žensko toliko časa sploh občevala. Njen mož se ji je zasmilil. Stal je v kotu in molčal. V obeh je imel solze. Mož je doumel, v delu in mučnem prerivanju skozi življenje je spoznal, da je hčerkinu in ženinu zatajevanje očeta in moža pred javnostjo samo zavoljo tega, ker dela pošteno a težko delo, nekaj nepopisno grdega in ostudnega.

— Je mar čudno, da so krmilo takšne države vzeli v roke — težaki? To je bila zgodovinska najnost! Da, da! Nikar me tako bedasto ne glejte! Priznajte mi: da niso bili oni sposobnejši, nego ste vi, mar bi jim bilo mogoče vzeti oblast v roke? Da niso bili močnejši od vas, mar bi mogli zmagati vas, da niso bili bolj življenski, nego vi, kako bi vas bili mogli prekositi, ki ste imeli vse pogoje, da vladate... Kako bi se bilo moglo vse to zgoditi, da niste samo lutke neke namišljene vzgoje, namišljeni obdarovanci milosti božje, maziljenici usode... Prav je, da se je tako zgodilo! In čeprav bi ne bilo prav: tako se je moralo zgoditi! Evo vam dokaza: Nekrasova je tip generacije, ki se je igrala z usodo stoletdesetmilijskega ljudstva, ljudstva — težakovi! Še nekaj pomnite: Vsi težaki niso tako malo ponosni, kakor je pasjeponizen bivši žandarmerijski poveljnik Odesi! Pozdravljeni! Danes ste me poslednjič videli v družbi gospe Nekrasove!

— Bebeli da smo, bebeli! Ko se bomo vrnili in bom sedel v kabinetu ministarstva... tedaj... tedaj bo drugače pela!

Tanja je mislila na Rosino pismo in se je sramovala sama pred seboj! Podlo, umazano je ravnala! Pred vsemi se je iz Rose in Boja javno norčevala... Hodila je ob Vilni in prisluškovala šumenju globoke reke. Koliko let je že minulo od tistih dob, ko je takole z Bojom sanjala ob pošumevajočem šepetanju valov? Rada bi samo še enkrat in samo za bežno sekundo občutila sladkost tistega nepopisnega, ki je včasih polnilo vse njeno bitje.

K Rosi pojde, na Dunaj.

Rosa se je začudila:

— Rosa moja, tako zelo sem te pogrešala, da sem morala v razuzdanosti iskati pozabljenja.

— Obljubila pa si...

— Vem obljubila sem. Veruj, Rosa, ni vsakdo tako ustvarjen, da bi se mogel prav vsemu odreči. Niti cigareti se dapes ne morem odpovedati! Če se moram karkoli zavreči, tedaj moram neobhodno najti neko nadomestilo, nekaj, kar me omamlja, zabava v sladak sen... Samo da si nadomestim, kar sem morala žrtvovati.

— Ne razumem, Tanja, kako ti je razuzdanost mogla nadomestiti Bojovo in mojo ljubezen! Da si začela delati, bi bila morebiti nadomestitev enakovredna! In naposled niti ni bilo potrebno, da si zapustila Boja! Kajti neizbežno se boš morala vrniti k njemu. Neizbežno! Če veruješ ali ne; slutnja mi pravi, da mu boš zvesta družica!

— Mar meniš, da bom gledala, kako se ti po svetu mučiš? Saj sem ti že povedala: v Rusijo se vrnem!

— Kaj boš delala v Rusiji?

— Pomagala bom graditi!

(Dolje prihodnjak.)

štovani gospodje? Torej: dobitki ne bodo različni predmeti, ampak pravi denar, vsote od sto frankov dalje. In za ta denar si boste lahko kupili, kar vas bo volja. Zelim vsem skupaj mnogo sreče pri tomboli. Godba, zagraji!"

— Gospodje so glasno ploskali in vzhitani pritrdjevali, samo zakonca Hucheurjeva sta molčala.

— "On je tiho rekel ženi:

— "Denar! Denar za dobitke! Kako podlo! Ali ne čutiš, da oba zaslužita ostro grajo?"

— "Seveda! Kaj torej nameravaš storiti?"

— "Popolnoma enostavno: svoj dobiček — če bom namreč kaj zadel — vprico vseh ljudi takoj razdelim med služinčad in natakarje."

— "Imetnitno", je soglašala gospa Hucheurjeva s soprogom.

— "Ze vnaprej se veselim, kako bo osmešena ta svojati!"

— "Prosim, pozor! Pristopite bližje k tomboli!"

Ob polnoči je stopil gospod Courinet na stol in zaklical: "Moje lepe dame in spoštovani gospodje! Sedaj pride atrakcija večera! Igrali bomo tombolo!"

Gostje so glasno vzklikali vsevprek.

— "Nekoliko potrpljenja, prosim, še nisem končal: poslušajte moj domiselek! Po navadi zadene pri tomboli stvari, ki jih marsikdo ne potrebuje. Zato mi je prišlo na misel, da si vi sami izberete dobitke, ki jih boste lahko veselili. Na kak način sem si jaz to zamislil, moje lepe dame in spo-

štovani gospodje? Torej: dobitki ne bodo različni predmeti, ampak pravi denar, vsote od sto frankov dalje. In za ta denar si boste lahko kupili, kar vas bo volja. Zelim vsem skupaj mnogo sreče pri tomboli. Godba, zagraji!"

— Gospodje so glasno ploskali in vzhitani pritrdjevali, samo zakonca Hucheurjeva sta molčala.

— "On je tiho rekel ženi:

— "Denar! Denar za dobitke! Kako podlo! Ali ne čutiš, da oba zaslužita ostro grajo?"

— "Seveda! Kaj torej nameravaš storiti?"

— "Popolnoma enostavno: svoj dobiček — če bom namreč kaj zadel — vprico vseh ljudi takoj razdelim med služinčad in natakarje."

— "Imetnitno", je soglašala gospa Hucheurjeva s soprogom.

— "Ze vnaprej se veselim, kako bo osmešena ta svojati!"

— "Prosim, pozor! Pristopite bližje k tomboli!"

Ob polnoči je stopil gospod Courinet na stol in zaklical: "Moje lepe dame in spoštovani gospodje! Sedaj pride atrakcija večera! Igrali bomo tombolo!"

Gostje so glasno vzklikali vsevprek.

— "Nekoliko potrpljenja, prosim, še nisem končal: poslušajte moj domiselek! Po navadi zadene pri tomboli stvari, ki jih marsikdo ne potrebuje. Zato mi je prišlo na misel, da si vi sami izberete dobitke, ki jih boste lahko veselili. Na kak način sem si jaz to zamislil, moje lepe dame in spo-

štovani gospodje? Torej: dobitki ne bodo različni predmeti, ampak pravi denar, vsote od sto frankov dalje. In za ta denar si boste lahko kupili, kar vas bo volja. Zelim vsem skupaj mnogo sreče pri tomboli. Godba, zagraji!"

— Gospodje so glasno ploskali in vzhitani pritrdjevali, samo zakonca Hucheurjeva sta molčala.

— "On je tiho rekel ženi:

— "Denar! Denar za dobitke! Kako podlo! Ali ne čutiš, da oba zaslužita ostro grajo?"

— "Seveda! Kaj torej nameravaš storiti?"

Na mizi so ležale zapečatenе kuverte, vsaka je imela svojo številko. Gospod de Courinet je vzel torbico, v kateri je bilo toliko števil, kolikor je bilo kuvert na mizi. In tombola se je pričela. Vsa izmed navzočih je potegnila številko. Courinet je klical izvedene številke, vsakokrat segel na mizo in podal zapečaten kuverto dotičniku; ta jo je seveda takoj odprl. Vse križem je bilo slišati: "V moji kuverti je dvesto frankov!" — "V moji pa sto!" — "Jaz sem pa dobil tristo!"

"St. 99." je zaklical Courinet. "To imam jaz! Je dejal gospod Hucheur in stopil z neko dostojanstveno blaziranostjo k mizi. Courinet mu je izročil kuverto. Le Hucheur jo je odprl in že hotel storiti, kar je bil preje svoj ženi povedal. Toda nenadoma so se mu začele tresti roke, povsle je glavo in stopil od mize.

"Ah, kakšno presenečenje! Gospod Hucheur je zadel največji dobiček. Ljubi prijatelji, prosim, povejte sami mojim cenjenim gostom..."

In gospod Le Hucheur ni mogel drugače, kakor da je glasno izpregovoril:

"Deset tisoč frankov!"

Ko sta se zakonca Hucheurjeva pol ure po tem dogodku peljala z izvoščkom proti domu, je on rekel ženi: "No, kaj takega! Res, očarljiva ideja, ta tombola! Kaj praviš k temu, ljuba ženica? Ampak mislim, da bi bil moral služabništvu dati imenitno napitnino..."

"Kaj si nor! Courinetovi služabniki ravno na tvoja darila čakajo, kajpada..."

"Toda, dušica, sprva sem vendar mislil..."

"...naše prijatelje primerno podučiti, kaj ne? Vem, vem, moj dragi! Toda to bi bilo silno bedasto! In naposled, veš, saj nisi tako napačni ti ljudje..."

— "Kaj si nor! Courinetovi služabniki ravno na tvoja darila čakajo, kajpada..."

"Toda, dušica, sprva sem vendar mislil..."

"...naše prijatelje primerno podučiti, kaj ne? Vem, vem, moj dragi! Toda to bi bilo silno bedasto! In naposled, veš, saj nisi tako napačni ti ljudje..."

— "Kaj si nor! Courinetovi služabniki ravno na tvoja darila čakajo, kajpada..."

"Toda, dušica, sprva sem vendar mislil..."

"...naše prijatelje primerno podučiti, kaj ne? Vem, vem, moj dragi! Toda to bi bilo silno bedasto! In naposled, veš, saj nisi tako napačni ti ljudje..."

— "Kaj si nor! Courinetovi služabniki ravno na tvoja darila čakajo, kajpada..."

"Toda, dušica, sprva sem vendar mislil..."

"...naše prijatelje primerno podučiti, kaj ne? Vem, vem, moj dragi! Toda to bi bilo silno bedasto! In naposled, veš, saj nisi tako napačni ti ljudje..."

— "Kaj si nor! Courinetovi služabniki ravno na tvoja darila čakajo, kajpada..."

"Toda, dušica, sprva sem vendar mislil..."

"...naše prijatelje primerno podučiti, kaj ne? Vem, vem, moj dragi! Toda to bi bilo silno bedasto! In naposled, veš, saj nisi tako napačni ti ljudje..."

— "Kaj si nor! Courinetovi služabniki ravno na tvoja darila čakajo, kajpada..."

"Toda, dušica, sprva sem vendar mislil..."

"...naše prijatelje primerno podučiti, kaj ne? Vem, vem, moj dragi! Toda to bi bilo silno bedasto! In naposled, veš, saj nisi tako napačni ti ljudje..."

— "Kaj si nor! Courinetovi služabniki ravno na tvoja darila čakajo, kajpada..."

"Toda, dušica, sprva sem vendar mislil..."

"...naše prijatelje primerno podučiti, kaj ne? Vem, vem, moj dragi! Toda to bi bilo silno bedasto! In naposled, veš, saj nisi tako napačni ti ljudje..."

— "Kaj si nor! Courinetovi služabniki ravno na tvoja darila čakajo, kajpada..."

"Toda, dušica, sprva sem vendar mislil..."

"...naše prijatelje primerno podučiti, kaj ne? Vem, vem, moj dragi! Toda to bi bilo silno bedasto! In naposled, veš, saj nisi tako napačni ti ljudje..."

— "Kaj si nor! Courinetovi služabniki ravno na tvoja darila čakajo, kajpada..."

"Toda, dušica, sprva sem vendar mislil..."

"...naše prijatelje primerno podučiti, kaj ne? Vem, vem, moj dragi! Toda to bi bilo silno bedasto! In naposled, veš, saj nisi tako napačni ti ljudje..."

— "Kaj si nor! Courinetovi služabniki ravno na tvoja darila čakajo, kajpada..."

"Toda, dušica, sprva sem vendar mislil..."

"...naše prijatelje primerno podučiti, kaj ne? Vem, vem, moj dragi! Toda to bi bilo silno bedasto! In naposled, veš, saj nisi tako napačni ti ljudje..."

— "Kaj si nor! Courinetovi služabniki ravno na tvoja darila čakajo, kajpada..."

"Toda, dušica, sprva sem vendar mislil..."

"...naše prijatelje primerno podučiti, kaj ne? Vem, vem, moj dragi! Toda to bi bilo silno bedasto! In naposled, veš, saj nisi tako napačni ti ljudje..."

PROBAK BLADES
make your
DOUBLE-EDGE
RAZOR
(old or new model)
BETTER RAZOR
or your
money
back!
GUARANTEED BY
PROBAK CORPORATION
American Safety Razor Co., Inc.
N. Y. C.

famous the world over

Pinaud's Shampoo

Leaves your
hair lustrous,
healthy, and
not too dry!

At your favorite store—or send
for free sample to Pinaud, Dept.
M, 220 E. 21 St., New York

Stara in zaupna prijateljica

je ta dobro poznana banka svojim odjemalcem, katerim vedno rada pomaga in daje nasvete. Ona izvršuje vseh vrst bančne posle in prodaja parobrodniške liste vseh družb.

Ne pozabite se obrniti na njo kadar kaj potrebujete.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.

CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in slodice, vizitnice, časnike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

HITT AND RUNN—Bull Will Have to Wear His Shirt a While Longer—As Far As the Chink Is Concerned

